

XXI. MEZINÁRODNÍ KOLOKVIUM O REGIONÁLNÍCH VĚDÁCH. SBORNÍK PŘÍSPĚVKŮ.

21ST INTERNATIONAL COLLOQUIUM ON REGIONAL SCIENCES. CONFERENCE PROCEEDINGS.

Place: Kurdějov (Czech Republic)
June 13-15, 2018

Publisher: Masarykova univerzita, Brno

Edited by:

Viktorie KLÍMOVÁ

Vladimír ŽÍTEK

(Masarykova univerzita / Masaryk University, Czech Republic)

Vzor citace / Citation example:

AUTOR, A. Název článku. In Klímová, V., Žítek, V. (eds.) *XXI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. s. 1–5. ISBN 978-80-210-8969-3.

AUTHOR, A. Title of paper. In Klímová, V., Žítek, V. (eds.) *21st International Colloquium on Regional Sciences. Conference Proceedings*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. pp. 1–5. ISBN 978-80-210-8969-3.

Publikace neprošla jazykovou úpravou. / Publication is not a subject of language check.

Za správnost obsahu a originalitu výzkumu zodpovídají autoři. / Authors are fully responsible for the content and originality of the articles.

© 2018 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-8969-3

ISBN 978-80-210-8970-9 (online : pdf)

POCIT BEZPEČÍ A OBAVY Z KRIMINALITY V BRNĚ**Feeling of safety and fear of crime in Brno****JOSEF SMOLÍK**

Ústav sociálního rozvoje Department of Social Development
Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií Faculty of Reg. Develop. and International Studies
Mendelova univerzita v Brně Mendel University in Brno
✉ *Tř. Generála Píky 7, 613 00 Brno, Czech Republic*
E-mail: josef.smolik@mendelu.cz

Anotace

Předložený text se týká kriminality v městě Brně. Na základě empirického šetření se snaží zachytit pocity bezpečí a obav z kriminality u občanů zvoleného města. Text v teoretické části diskutuje základní pojmy a kriminologické přístupy, které se v souvislosti s kriminalitou v konkrétní lokalitě nabízí. Diskutovány jsou i možnosti, jak měřit pocity bezpečí i obav v konkrétní lokalitě či regionu. Následně se text věnuje samotnému empirickému šetření v podobě sociologické ankety, seznamuje s hlavními výsledky a jsou diskutována i možná opatření ke snížení kriminality v konkrétních lokalitách města Brna. Cílem studie bylo identifikovat lokality v městě Brně, které jsou vnímané obyvateli jako nebezpečné. Z výsledků vyplynulo, že se jedná především o ulice Francouzská, Cejl, Bratislavská a také o hlavní nádraží a centrum města Brna.

Klíčová slova

obavy z kriminality, geografie kriminality, Brno

Annotation

The presented text deals with crime in the city of Brno. Based on an empirical survey, it tries to capture the feelings of safety and the fear of criminality among the citizens of the chosen city. The text in the theoretical part discusses the basic concepts and criminological approaches that should be taken into account in relation to crime in a particular location. Also discussed are methods to measure the feeling of safety and concern in a particular location or region. Subsequently, the paper deals with the empirical survey itself in the form of a sociological survey, introduces the main results and discusses possible measures to reduce crime in specific localities of the city of Brno. The aim of the study was to identify the localities in the city of Brno, which are perceived by their inhabitants as dangerous. The results showed that it is mainly the streets Francouzská, Cejl, Bratislavská, as well as the main railway station and the city center of Brno that are perceived in that way.

Key words

fear of criminality, geography of criminality, Brno

JEL classification: K140

1. Úvod

Kriminalita je vnímána jako negativní společenský fenomén, který se objevuje ve všech společnostech. S kriminalitou a jejími projevy lidstvo bylo konfrontováno v různých historických etapách, v různých politických režimech či konkrétních regionech a lokalitách.

Marešová (2011: 7) kriminalitu definuje přímo jako „dynamický jev, jehož obsah i rozsah se mění na čase a prostoru a který vždy žije v symbióze s dalšími, z hlediska společnosti méně nebezpečnými, sociálně patologickými jevy“. Stejně tak jako se v čase mění stav kriminality v konkrétním sledovaném území (kraj, policejní okrsek či jinak definovaná územní jednotka), mění se i struktura kriminality. Z hlediska dlouhodobých statistických ukazatelů, které se týkají jednotlivých trestných činů, lze vysledovat i jednotlivé trendy (srov. Marešová, 2011).

Jiní autoři konstatují, že „kriminalita je jevem, který narušuje harmonický vývoj společnosti, a je tedy pro společnost dysfunkční a společensky škodlivý. Kriminalita narušuje základní pravidla společenského řádu a lidského soužití, působí společnosti i státu značné nemateriální i materiální škody, způsobuje jednotlivým oběťm škody fyzické, psychické a společenské, vyvolává ve společnosti atmosféru *strachu, nejistoty a nedůvěry*. (Novotný, Zapletal a kol., 2004: 21)

S fenoménem kriminality jsou spojovány i pocity, které informace o kriminalitě evokují. Většinou se jedinci v určité lokalitě cítí subjektivně bezpečně, či jsou naopak konfrontováni s pocity strachu, obav či nejistoty. Pocity ohrožení mohou být objektivně spojeny s konkrétním prostředím (městskou zástavbou, průmyslovou zónou, parky atp.), případně prostředím sociálním (úroveň nezaměstnanosti, sociálním vyloučením obyvatel, etnickým složením¹⁹ atp.) či konkrétními osobami (lidé pod vlivem omamných a psychotropních látek, bezdomovci atp.). Dalším neopominutelným zdrojem informací o kriminalitě v dané lokalitě jsou i mediální zprávy (z tištěných, elektronických médií či sociálních sítí), které často jsou značně selektivního charakteru (srov. Jíchová, Temelová, 2012, Lorenc a kol., 2012). Zdrojem obav obyvatel v dané lokalitě může být způsobena i vlastní či zprostředkovanou zkušeností, tj. fakt, že daný jedinec, případně někdo z jeho okolí, byl obětí trestné činnosti. Subjektivním ukazatelem o (ne)bezpečnosti může být i přítomnost či nepřítomnost policejních hlídek v dané lokalitě.

Pocit bezpečí a obavy z kriminality se dlouhodobě řadí mezi často diskutované společenské problémy a dá se říci, že představují jakési stálíce kriminologického výzkumu. Oba tyto fenomény jsou pravidelně spojovány s úrovní kriminality v zemi, viktimizací i s tím, jak dokáží ovlivnit běžný život člověka (např. v podobě psychického traumatu, sociální izolace atp.). Podle některých studií mohou být příčinou horší životní pohody, nižší důvěry vkládané v naše okolí i změny vzorců chování a každodenních návyků (Krulichová, 2017: 5, srov. Jíchová, Temelová, 2012: 50, Lorenc a kol., 2012: 759-760).

2. Obavy z kriminality: strach a nebezpečí

Úroveň bezpečnosti konkrétní lokality se projevuje mj. v kvalitě života jednotlivců, kteří v dané lokalitě dlouhodobě žijí. V tomto kontextu bezpečnost znamená stav, kdy neexistují hrozby pro konkrétní obyvatele dané lokality (srov. Mareš, Zeman, 2011: 9, Eichler, 2009: 12). Bezpečnost nemůže být nikdy absolutní, vždy je relativní, je přímo úměrná vnějším hrozbám či podstupovaným rizikům (viz Eichler, 2009: 13). Bezpečnost konkrétního místa ovlivňuje i kriminalita (trestná činnost), která v regionu či lokalitě je přítomna, což se projevuje u jedinců jako „strach z kriminality“.

Vhodné je také upozornit, že nejen v ČR se pracuje často s podobnými výrazy, které mají označit negativní emoce vyvolané potenciální kriminalitou. Zatímco jedni mluví o obavách, druhí se přiklánějí k termínům, jako jsou „strach“ (či přímo strach ze zločinu/fear of crime), „úzkost“, „vnímané riziko“, „pocit bezpečí“, „znepokojení“ či „snížená úroveň bezpečnosti“ (srov. Tomášek, 2010: 107, Krulichová, 2017: 31).

Na strachu (obavách) z kriminality v konkrétním regionu či lokalitě se podílí mnoho faktorů. Mezi konkrétní a snadno identifikovatelné patří například zkušenosti respondentů, které se týkají přímé (jedinec byl obětí trestné činnosti) či nepřímé viktimizace (jedinec formuje své názory na kriminalitu zprostředkovaně od obětí trestné činnosti).

Platí také, že „čím více je člověk zapojen do místních sociálních sítí, tím více informací o kriminalitě získává a tím pravděpodobněji bude pociťovat obavy, že se on, stejně jako jeho známí, stane obětí podvodného jednání nebo fyzického napadení“. (Krulichová, 2017: 13)

Studie, které jsou realizované nejenom v ČR na toto téma, ukazují, že i přes mnohdy klesající míru kriminality zůstávají pocity strachu a obav na poměrně vysoké úrovni (srov. Jíchová, Temelová, 2012, Holas, 2014).

V této souvislosti se často zmiňují rozdíly mezi *racionálním, iracionálním a symbolickým* strachem ze zločinu (blíže viz Lorenc a kol., 2012: 761). Toto členění vychází ze subjektivního vnímání určitých situací v konkrétních lokalitách.

Kriminologům se podařilo docílit stavu, že natolik abstraktní a neurčitě pojmy, jako je strach, úzkost nebo obavy z kriminálního útoku, se staly čímsi, co lze dnes nejen detailně popsat, ale především změřit a to v patřičně vědeckém duchu. (Tomášek, 2010: 107)

¹⁹ Etnicita a imigranti se stali podstatným tématem již v klasických kriminologických studiích na přelomu 19. a 20. století zejména v USA (viz Jíchová 2014: 80).

Měření „fear of crime“, jak je v literatuře obvykle tento fenomén zván, je od 60. let 20. století poměrně široce rozpracovanou problematikou. Liší se používané definice i koncepty – strach z kriminality je vlastně vícerozměrný model, měřící různými způsoby různé projevy obav a pocitů ohrožení. Tyto obavy můžeme rozdělit dle způsobu percepcce na *racionální* vnímání určitého rizika a *emocionální* pocit strachu. V praxi se tyto typy vnímání pochopitelně prolínají, přičemž značnou roli sehrávají masové sdělovací prostředky. Zejména některé z nich vytvářejí systematickým a masivním informováním o kriminálních činech u svých konzumentů pocit všudypřítomného nebezpečí. (Holas, 2014: 45)

3 Kriminalita v regionu a konkrétní lokalitě

Kriminogenní faktory se významně odlišují v případě jednotlivých regionů či lokalit. Obecně je městské prostředí považováno za místo s mnohem vyšší mírou kriminality, než jsou oblasti venkovské (s menší koncentrací osob). V rámci jednotlivých aglomerací lze také z prostorového hlediska definovat jednotlivé kriminogenní zóny, které jsou často pod dohledem kamerových systémů či pod větším policejním dohledem (např. v podobě častějšího výskytu policejních hlídek). Tato opatření většinou souvisí s takovými jevy jako vandalismus (např. v podobě graffiti), výtržnictví či kapesní krádeže (srov. Pain, 2000). Kriminalita v dané lokalitě má vliv i na psychickou pohodu obyvatel, stejně jako na celkovou kvalitu života (srov. Lorenc a kol., 2012).

Podstatná je i percepcce konkrétní lokality, tj. co lokalita (například ulice, městská část atp.) vyvolává v naší mysli za psychické odezvy. Na výsledné podobě o konkrétní lokalitě se podílí zpravidla několik hlavních faktorů. Jednak se především o a) *osobní zkušenost*, b) *zprostředkovanou zkušenost*, c) *délku pobytu v dané lokalitě*, d) *věk konkrétní osoby* (respondenta), d) *pohlaví* (v zahraničních studiích je podstatná i rasová či sexuální identita), e) *životní zkušenosti*, f) *konkrétní situační kontext* (blíže viz Heřmanová, Patočka, 2007: 109-110, Pain, 2000: 367-377, Gabriel, Greve, 2003: 602, Jíchová, 2014: 83-84).

Výsledkem vnímání je tedy obvykle určitý pocit, hodnocení, zážitek či obraz, která je v našich myslích buď jen *dočasný*, nebo se ukládá *dlouhodoběji* či dokonce *celoživotně*. Pak lze hovořit i o určité internalizace prostoru a prostředí, které se prostřednictvím jeho podvědomě uchovávaných „otisků“ stává součástí naší osobnosti (Heřmanová, Patočka, 2007: 110-111).

4 Geografie kriminality a topografická metoda

Problematika kriminality a jejího rozmístění ve městě byla studována již v 19. století tzv. evropskými kartografickými kriminalisty, ale rovněž kriminology či psychology (Jíchová, Temelová, 2012: 48, Gabriel, Greve, 2003: 600). Přístup geografie se od ostatních disciplín odlišuje zejména důrazem na důležitost studia *prostorového kontextu a vazeb* (Jíchová, 2014: 74).

Hlavní debaty se týkají mj. i psychologických poznatků, které upozorňují na teoretické koncepty (emoce, osobnostní rysy, osobnostní dispozice atd.) a metodologické obtíže výzkumu této oblasti (možnosti měření a vyhodnocování dat atp.). Přesto je toto výzkumné téma za poslední čtyři desetiletí respektovanou součástí jak kriminologie, psychologie, regionální politiky či regionalistiky (srov. Gabriel, Greve, 2003: 606-610).

V současnosti je v zahraničí geografie kriminality (či geografie zločinu) respektovanou součástí regionální a bezpečnostní politiky, stejně jako je součástí jednotlivých strategií rozvoje v konkrétní lokalitě či regionu (srov. Pain 2000, Jíchová, 2014). K respektovaným zahraničním autorům věnujícím se této oblasti patřili či patří např. Ernest W. Burgess, Frederic M. Trasher, William F. Whyte, Kenneth F. Ferraro, Johathan Jackson, Stephen Farrall, Murray Lee, Susan J. Smith, Ute Gabriel, Rachel Pain a další (srov. Jíchová, Temelová, 2012: 48-50, Zoubková a kol., 2011, Lorenc a kol., 2012: 760, Smolík, 2017: 59-60, Štafová, 2017: 20-21).

V České republice se výzkumy zaměřující se na geografii kriminality objevují na počátku 90. let 20. století, kdy došlo k prudkému nárůstu počtu spáchaných trestných činů, a zároveň ke snížení pocitu bezpečí u české veřejnosti (viz Krulichová, 2017: 6). Výzkumy obav či strachu v ČR jsou jednotlivými autory (Buriánek, Temelová, Jíchová, Holas, Marešová, Krulichová ad.) realizovány poměrně často (srov. Buriánek, 2001: 49-59, Krulichová, 2017: 6, Holas, 2014: 45-46, Jíchová, Temelová, 2012: 51). Na těchto výzkumech se podílí především Institut pro kriminologii a sociální prevenci, který šetření týkající se obav z kriminality realizuje opakovaně (blíže viz Holas, 2014: 46-53, Jíchová, 2014: 86).

V rámci kriminologie se běžně hovoří o geografii kriminality či přímo o topografické metodě. V případě topografické metody se jedná o zaznamenávání konkrétní trestné činnosti na mapě vybraného teritoria (např. města, kraje, státu) v určitém období. Tímto způsobem jsou pak vytipována místa největšího ohrožení. U nich se zjišťuje i doba, kdy byly trestné činy spáchány a hledají se příčiny. Metoda poskytuje názorné a přehledné

výsledky a je mimo jiné používána i k získání podkladů pro situační prevenci. Nevýhodou je zejména to, že výsledky jsou platné pouze pro konkrétní (většinou dosti krátké) období a pro konkrétní území. Výsledky tudíž nemají obecnější platnost (Novotný, Zapletal a kol., 2004: 245-246, Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2014: 204).

Při aplikaci topografické metody zaznamenáváme na mapě vybraného teritoria (např. města, městské části, okresu, kraje, státu, světadílu, zeměkoule) výskyt určitého druhu trestné činnosti v určitém období. Na základě této analýzy můžeme určit tzv. kriminogenní zóny a vypracovat kriminální mapu místa (viz Cejp, 2011: 49, Zapletal a kol., 2009: 235).

Z výsledků výzkumů pocitu bezpečí, které jsou dnes praktikovány často (či především) na lokální úrovni, pak mohou rezultovat opatření ke snížení výskytu konkrétního faktoru, který je obyvateli vnímán jako ohrožující. To platí pochopitelně především pro drobnou pouliční kriminalitu, vandalismus a podobně. Přinejmenším tak může radnice ukázat občanům vážně míněnou snahu reagovat na ty jevy, které je znepokojují (Holás, 2014: 45, srov. Lorenc a kol., 2012: 758). Na základě jednotlivých výzkumů lze také realizovat konkrétní preventivní i represivní postupy v dané lokalitě (srov. Jackson, Bradford, Hohl, Farrall, 2009).

5 Cíle a metody výzkumu

Základním cílem tohoto šetření byla identifikace míst v městě Brně, která jsou podle respondentů problémová z hlediska výskytu kriminálního jednání. Nezaměřujeme se na rozsah, intenzitu či dynamiku kriminality. Toto šetření se také nebude zabývat jednotlivými druhy (strukturou) trestné činnosti, protože z hlediska vnímání (ne)bezpečnosti dané lokality jsou podstatné především informace o kriminalitě obecné, resp. drobné (pouliční) kriminalitě (např. výtržnictví, krádeže prosté, krádeže vloupáním atd.), která je s konkrétními lokalitami spojována nejčastěji. Šetření se bude věnovat pocitům bezpečí a obav jednotlivých respondentů v konkrétním prostorovém celku. Pomocný pohled na kriminalitu ve zvoleném městě nám poskytnou statistické údaje uvedené na internetovém serveru *mapakriminality.cz* (srov. Jíchová, 2014: 89).

Obecně lze konstatovat, že město Brna svojí velikostí, koncentrací osob i určitou mírou „městské anonymity“ (jak v centru města, tak i v okrajových sídlištích) utváří vhodné podmínky pro sociálně patologické jevy i trestnou činnost. Zmiňovány jsou i sociálně vyloučené lokality, které se nachází nedaleko centra (srov. Štafová, 2017: 24). Z hlediska prostorové diferenciacce percepce rizik také vyplývá, že čím větší je obec (město), tím se snižuje pocit bezpečí a deklarace důvěry v instituce (např. Policii ČR) (blíže viz Buriánek, 2001: 60).

Tato studie se tedy pokusí odpovědět na jednotlivé lokality v městě Brně, které považují rezidenti za rizikové či subjektivně „nebezpečné“. Jíchová (2014: 84) konstatuje, že rozložení kriminality není náhodné a lze identifikovat místa (lokality), kde dochází k jejich větší koncentraci (tzv. *hot spots*). Konkrétní metodou ke sběru dat bylo dotazníkové šetření ve formě ankety, které se zaměřilo na identifikaci míst, která obyvatelé města Brna vnímají jako riziková a nebezpečná. Stejně tak se anketa zaměřila na zdroj informací o konkrétních místech, která jsou považována za nebezpečná (srov. Jíchová, Temelová, 2012). Dotazníkové šetření je obecně považováno za efektivní techniku sběru dat, přičemž významným faktorem je i vysoká míra anonymity respondentů (blíže viz Disman, 2000). V kriminologii i regionálních vědách je využívání dotazníků nejběžnější metodou sběru dat. Dotazníkem lze zjistit názory, postoje, případně i znalosti a informovanost určitého okruhu lidí o konkrétním problému (viz Holcr a kol., 2009: 128, Zapletal a kol., 2009: 238).

Použitý dotazník²⁰ kombinoval uzavřené i otevřené otázky, které se týkaly základních sociologických údajů (věk, bydliště, gender) a názorů na subjektivní vnímání bezpečnosti v městě Brně (pocit bezpečí v místě bydliště, pocit snížené bezpečnosti v konkrétních lokalitách, možnosti prevence). "

Samotný sběr dat proběhl pomocí tazatelů²¹ v měsíci únoru a březnu roku 2018, přičemž byla použita metoda výběru respondentů na základě dobrovolnosti a dostupnosti (srov. Hendl, 2004: 52, Jíchová, Temelová, 2012: 56). Hlavní podmínkou byla věková hranice 18 let a kontinuální pobyt v městě Brně nejméně tři roky.

6 Výsledky výzkumu

Celkem bylo sesbíráno 252 kompletních dotazníků, přičemž průměrný věk respondentů byl 47 let. Věkové rozložení respondentů zahrnovalo všechny věkové kategorie (nejmladší respondent měl 18 let, nejstarší 83 let). Nahodile vybraný vzorek se skládal ze 121 mužů a 131 žen. V městě Brně žilo celý život 170 z celkových 252

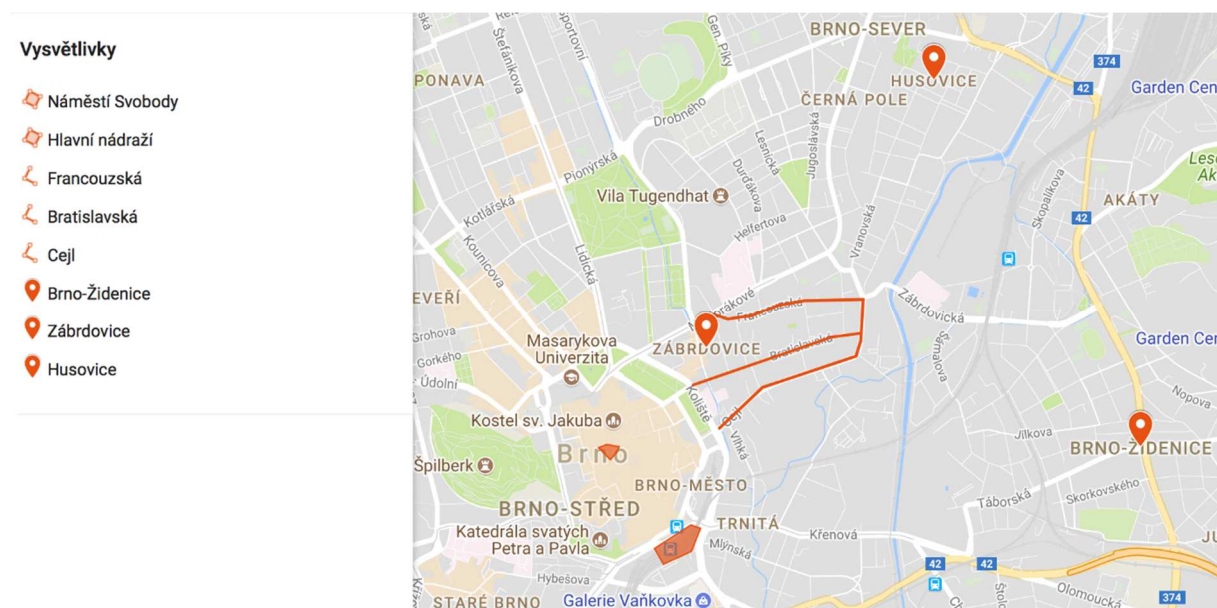
²⁰ Dotazník je k dispozici u autora textu.

²¹ Na tomto místě děkuji za pomoc při sběru dat studentkám a studentům kurzu Sociální psychologie na FRRMS Mendelu.

respondentů. 82 respondentů v Brně žilo průměrně 13 let. 50 respondentů uvedlo, že v posledních 3 letech (období 2015-2017) se stalo obětí trestné činnosti v městě Brně, 39 z nich se stalo obětí jednou, 10 respondentů se stalo obětí dvakrát. Jeden respondent uvedl, že se obětí stal více než čtyřikrát. Následující otázka směřovala k prostorovému vymezení. Respondenti měli vypsát konkrétní lokalitu, místo, ulici či část města, kterou vnímají nejvíce rizikověji z hlediska ohrožení kriminalitou.

K nejčastěji vybraným lokalitám z hlediska potenciálního ohrožení kriminalitou respondenti uvedli ulici Cejl (169 voleb), hlavní nádraží (63 voleb), ulici Bratislavskou (47 voleb) a subjektivně vnímané centrum města (38 voleb). Za další nebezpečné lokality byly v dalším pořadí ulice Francouzská, brněnské čtvrti Židenice, Zábrdovice, Husovice a Mendlovo náměstí. Bližší lokalizaci zvolených míst je uvedena v obr. 1. Zvolené lokality odpovídají zvýšené kriminalitě i podle webové stránky mapakriminality.cz (srov. mapakriminality.cz 2018).

Obr. 1: Nebezpečné lokality v městě Brně z pohledu respondentů výzkumu

Zdroj: vlastní zpracování (dle: <https://www.google.cz/maps>, 2018)

Další otázka blíže rozebírala důvody výběru konkrétní „nebezpečné“ lokality. Ze zjištěných dat vyplynulo, že 73 respondentů má negativní zkušenosti s kriminalitou (subjektivně vnímanou) v dané lokalitě, 90 respondentů má tyto zkušenosti zprostředkované od rodinných příslušníků či známých a 77 vychází z informací, která uvádí o daných lokalitách média. V této otázce se také ve volné odpovědi objevilo, že volba lokality byla zvolena na základě přítomnosti Romů (7 respondentů), narkomanů, alkoholiků, „nepřízřusobivých“ a bezdomovců.

Další otázka se zaměřovala na to, zda respondenti vnímají město Brno bezpečné. Nejvíce respondentů (182 z 252) ztotožnilo s tvrzením, že Brno je spíše bezpečné. 15 respondentů v této otázce nedovedlo „míru bezpečnosti“ Brna posoudit. Výrazný rozdíl však byl v případě dotazu na bezpečnost v místě bydliště. Celých 37 % respondentů hodnotilo své bydliště za „určitě bezpečné“, dalších 54 % hodnotilo bydliště jako „spíše bezpečné“.

Poslední otázka se zaměřila na preventivní opatření v případě tzv. „pouliční“ kriminality. Nejčastěji navrhovaným opatřením (49 % odpovědí) bylo nasazení více policejních hlídek (městské policie i Policie ČR). Další opatření se týkala využívání kamerového systému města Brna a zvýšení trestních sazeb za drobnou kriminalitu (přestupky). Někteří respondenti navrhovali i „odsun nepřízřusobivých“, zprísňení podmínek ve výkonu trestu či zákaz konzumace alkoholu na veřejnosti.

7 Diskuse

Kriminalita v konkrétní lokalitě je ovlivňována mj. sociálními, kulturními, ekonomickými a politickými (bezpečnostními) faktory (srov. Lorenc a kol., 2012, Jackson, Bradford, Hohl, Farrall, 2009). Stejně tak do výběru dané lokality vstupují média. Hlavním cílem tohoto výzkumu bylo identifikovat místa v městě Brně, která v respondentech evokují pocity strachu, obav a nebezpečí. Tato místa lze tedy označovat za riziková (se zvýšeným množstvím kriminogenních faktorů). Stejně tak se výzkum zaměřil i na příčiny těchto obav.

Z výše uvedených dat lze konstatovat, že město Brno je respondenty považováno za poměrně bezpečné, nicméně existují i lokality (ulice), které jsou vnímány jako problematické, nebezpečné či rizikové. Tyto lokality se nachází především ve východní části města Brna. Do určité míry je volba těchto lokalit založena na vlastní či zprostředkované zkušenosti (sociálním okolím, médiu). Další zjištění je takové, že jedinec se v místě bydliště cítí bezpečněji než v celém městě. To do určité míry může znamenat, že respondenti vnímají svoji „ukotvenost“ (sousedské vztahy) a menší nebezpečnost v rámci bydliště. Obecně lze také konstatovat, že na základě tohoto výzkumu se do jisté míry potvrdily již dříve popsané zkušenosti obyvatel města Brna (srov. Štaflová, 2017). Výsledky ankety také podpořily názory, že občanům chybí v ulicích „více policejních hlídek“.

Závěr

Tento text popsal základní poznatky týkající se obav z kriminality, přičemž diskutoval jednotlivé zahraniční i české výzkumy v této oblasti. Popsány byly i možnosti topografické metody a využitelnost poznatků z anketních šetření na téma „bezpečí“.

Téma pocitu bezpečí a obav z kriminality se nemusí týkat pouze velkých celků, například konkrétních států či regionů, ale i jednotlivých lokalit či konkrétních míst. Předložený text se zaměřil na vnímání bezpečí a obav u obyvatel města Brna. Na základě anketního šetření byly identifikovány konkrétní lokality, které jsou obyvateli Brna považovány za „nebezpečné“.

Závěrem lze konstatovat, že jednotlivé regiony, ale i konkrétní lokality se liší zatížeností kriminalitou, což reflektují i jednotliví občané, kteří – často pod vlivem osobní zkušenosti, médií, či zprostředkovaných informací – považují tato místa za více nebezpečná než jiná. Ve skutečnosti však reálná kriminalita (například v podobě registrované kriminality) nemusí být v uvedených lokalitách dramatická či výrazně odlišná. Pocity obav z kriminality často nekorespondují s kriminologickými statistikami, ale spíše se odvíjí od vnímání konkrétní lokality (např. z hlediska architektury či subjektivně vnímaných projevů sociální patologie atp.)

Literatura

- [1] BURIÁNEK, J. (2001). Bezpečnostní rizika a jejich percepce českou veřejností. *Sociologický časopis*, vol. 37, no. 1, pp. 43-64. ISSN 0038-0288.
- [2] CEJP, M. (2011). *Aplikace výzkumných metod a technik v kriminologii. Obecná část*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 978-80-7338-108-0.
- [3] EICHLER, J. (2009). *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-540-0.
- [4] DISMAN, M. (2000). *Jak se vyrábí sociologická znalost. Příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0139-7.
- [5] GABRIEL, U., GREVE, W. (2003). The Psychology of Fear of Crime. Conceptual and Methodological Perspectives. *British Journal of Criminology*, vol. 43, no. 3, pp. 600-614. ISSN 0007-0955.
- [6] GOOGLE MAPS (2018). Google maps. [online]. [15.3.2018]. Dostupné z: <https://www.google.cz/maps>.
- [7] GRIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. (2014). *Kriminologie*. Praha: Wolters Kluwer, 4. vydání. ISBN 978-80-7478-614-3.
- [8] HENDL, J. (2004). *Přehled statistických metod zpracování dat. Analýza a metaanalýza dat*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-820-1.
- [9] HEŘMANOVÁ, E., PATOČKA, J. (2007). *Regionální sociologie, sociologie prostoru a prostředí II*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Oeconomica. ISBN 978-80-245-1304-1.
- [10] HOLAS, J. (2014). Strach z kriminality ve výzkumech (nejen) IKSP. In MAREŠOVÁ, A. a kol.: *Analýza trendů kriminality v roce 2013*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, pp. 45-53. ISBN 978-80-7338142-4.
- [11] HOLCR, K. a kol. (2009). *Kriminologie*. Praha: Leges. ISBN 978-80-87212-23-3.
- [12] Internetový portál: <http://www.mapakriminality.cz/>, ověřeno ke dni 1. 3. 2018.
- [13] JACKSON, J., BRADFORD, B., HOHL, K., FARRALL, S. (2009). Does the fear of crime erode public confidence in policing? *Policing: journal of policy and practice*, vol. 3 no. 1, pp. 100-111. ISSN 1752-4512.
- [14] JÍCHOVÁ, J., TEMELOVÁ, J. (2012). Kriminalita a riziková místa centrálního a vnitřního města: sonda do názoru obyvatel vybraných pražských čtvrtí. In TEMELOVÁ, J., POSPÍŠILOVÁ, L., OUŘEDNÍČEK M. (eds.): *Nové sociálně prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. 46-76. ISBN 978-80-7380-378-0.
- [15] JÍCHOVÁ, J. (2014). Výzkum zločinu v Česku z pohledu geografie. *Historická geografie*, vol. 40, no. 1, pp. 73-93. ISSN 0323-0988.
- [16] KRULICHOVÁ, E. (2017). *Pocit bezpečí a obavy z kriminality v České republice*. Praha: Studie národohospodářského ústavu Josefa Hlávky, Nakladatelství ČVUT. ISBN 978-80-88018-12-4.

- [17] LORENC, Th. et al. (2012). Crime, fear of crime, environment, and mental health and wellbeing: Mapping review of theories and causal pathways. *Health & Place*, vol. 18, no. 4, s. 757-765. ISSN 1353-8292.
- [18] MAPAKRIMINALITY.CZ (2018). Mapakriminality.cz [online]. [15.3.2018]. Dostupné z: <http://www.mapakriminality.cz/>.
- [19] MAREŠOVÁ, A. (2011). *Resortní statistiky - základní zdroj informací o kriminalitě v České republice*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 978-80-7338-110-3.
- [20] NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. (2004). *Kriminologie*. Praha: ASPI, 2. vydání. ISBN 80-7367-026-2.
- [21] PAIN, R. (2000). Place, social relations and the fear of crime: a review. *Progress in Human Geography*, vol. 24, no. 3, pp. 365-387. ISSN 0309-1325.
- [22] SMOLÍK, J. (2017). *Subkultury mládeže: sociologické, psychologické a pedagogické aspekty*. Brno: Mendelova univerzita v Brně. ISBN 978-80-7509-498-8.
- [23] ŠTAFOVÁ, P. (2017). *Vnímání úrovně kriminality u obyvatel města Brna*. Brno: Masarykova univerzita (bakalářské práce).
- [24] TOMÁŠEK, J. (2010). *Úvod do kriminologie. Jak studovat zločin*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2982-4.
- [25] ZAPLETAL, J. a kol. (2009). *Aktuální problémy kriminologie*. Praha: Policejní akademie ČR. ISBN 978-80-7251-316-1.
- [26] ZOUBKOVÁ, I. a kol. (2011). *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-312-4.